

Тому кадрове забезпечення в органах внутрішніх справ – це виконання завдання соціального забезпечення систем та процесів управління у сфері охорони громадського порядку та боротьби зі злочинністю шляхом залучення людей, які відповідають певним вимогам, до реалізації трудових функцій в організаційних рамках МВС України та його структурних підрозділах.

В основу кадрового забезпечення органів внутрішніх справ як суб'єктів міжнародної безпеки закладений весь комплекс робіт з підбору, розстановки, переміщення, навчання, виховання та звільнення кадрів органів та підрозділів внутрішніх справ. З цього приводу прийнято вважати за основу наступні елементи роботи з кадрами в органах внутрішніх справ: організаційно-штатна робота; підбір кадрів; розстановка кадрів; підготовка кадрів; присвоєння спеціальних звань; оцінка кадрів; забезпечення службового просування кадрів; виховання кадрів; соціальне забезпечення кадрів; стимулювання службової активності кадрів; зміцнення законності і дисципліни в діяльності кадрів; звільнення кадрів; робота з ветеранами [2, с. 145].

Вимоги практичної кадрової роботи вимагають до вищезазначеного переліку додати і такі елементи роботи з персоналом як: визначення кількості працівників; ступінь їх підготовки; компетенцію; роботу з резервом; стимулювання службової активності; виховання кадрів; професійну підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації.

Завдання Програми зміцнення кадрового потенціалу МВС України на 2012-2016 роки передбачають проведення заходів, спрямованих на впровадження якісно нових підходів до його організації, створення правового поля діяльності [14]. Важливого місця серед них займають кадрові питання, оскільки реформа органів внутрішніх справ досягне цілі за умови якісного комплектування особового складу та виконання ним повною мірою своїх службових обов'язків. Із всією гостротою постало завдання запровадження новітньої системи роботи з кадрами органів внутрішніх справ, яка б була адекватна радикальним змінам в Україні, та створення у зв'язку з цим якісно нової нормативної бази, що регламентує діяльність усіх складових цієї системи.

Відповідно до Стратегії національної безпеки України [12] реформа Міністерства внутрішніх справ України має забезпечити максимально доцільну консолідацію правоохоронної діяльності у сфері його відповідальності, позбавлення невластивих контрольних і дозвільних функцій, підвищення рівня довіри громадян до правоохоронних органів, трансформацію у цивільний центральний орган виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах правоохоронної діяльності, захисту державного кордону, міграційної діяльності та цивільного захисту.

Національна поліція як центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовуватиметься через Міністра внутрішніх справ України, виконуватиме функції у сферах протидії злочинності, зокрема організованих, та забезпечення громадського порядку; для підтримання громадського порядку на місцях органи місцевого самоврядування створюватимуть у межах власних бюджетів муніципальну поліцію.

Розвиток Національної гвардії України як військового формування з правоохоронними функціями має бути спрямований на збільшення її спроможностей щодо забезпечення громадської безпеки, фізичного захисту об'єктів критичної інфраструктури, участі в охороні і обороні державного кордону України, а також підтримки операцій Збройних Сил України у кризових ситуаціях, що загрожують національній безпеці, та в особливий період.

Кадрове забезпечення органів внутрішніх справ включає в себе два основних напрями, які будуються на основі права й органічно поєднуються з правовим регулюванням кадрової роботи, а саме:

- 1) діяльність із удосконалення структури системи;
- 2) організаційну роботу з персоналом.

Правові засади кадрової роботи в органах внутрішніх справ ґрунтуються за сучасних умов на положеннях Конституції України, законів України та нормативних актів з питань державної служби, організації та діяльності органів внутрішніх справ, відомчій нормативно-правовій базі, що регулює завдання, зміст, принципи та головні технології ро-

боти з кадрами. Безпосередньо діяльність органів внутрішніх справ, його особового складу, статус, права та обов'язки особового складу і відповідно роботу з ним регулюють Закони України «Про міліцію», «Про Національну гвардію України» [6], «Про Національну поліцію» [7], «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» та ряд інших законів і підзаконних актів.

Органи внутрішніх справ є специфічною і невід'ємною складовою державного апарату, які покликані здійснювати правоохоронну діяльність щодо захисту та забезпечення прав, свобод та законних інтересів будь-яких суб'єктів суспільних відносин. Працівники органів внутрішніх справ перебувають на державній службі, виконуючи державні правоохоронні та управлінські функції. Відповідно кадрова політика в органах внутрішніх справ розглядається в якості складової державної кадрової політики [12], що здійснюється відповідно до основних принципів державної служби та її організаційно-правових засад з урахуванням особливостей її проходження в органах внутрішніх справ. Основоположним нормативно-правовим актом у сфері державної служби є Закон України «Про державну службу», який визначає загальні засади діяльності державної служби, а також статус державних службовців, які працюють в державних органах та їх апаратах. Організація роботи з кадрами органів внутрішніх справ забезпечується поряд із законами, актами Президента України та Кабінету Міністрів України [11], також нормативно-правовими приписами Міністерства внутрішніх справ України, яке здійснює державне управління системою органів внутрішніх справ і відповідно кадровим складом цих органів шляхом централізованого керівництва через відповідні нижчі органи внутрішніх справ та безпосередньо [9, 10, 14]. У сфері роботи з кадрами Міністерство внутрішніх справ відповідно до Положення про Міністерство внутрішніх справ України [11] розробляє і організує виконання програм кадрового забезпечення органів внутрішніх справ та Національної гвардії, вживає заходів до додержання дисципліни і законності в їх діяльності; організує роботу навчальних закладів, наукових установ, що належать до сфери його управління; організує роботу з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів у навчальних закладах та наукових установах, що належать до сфери його управління та ін. Одним із найважливіших чинників ефективної діяльності органів внутрішніх справ є професіоналізм кадрів. Забезпечення цього чинника неможливо без налагодженої системи підготовки та перепідготовки кадрів.

Нові орієнтири розвитку системи відомчої освіти закладені у Програмі зміцнення кадрового потенціалу МВС на 2012-2016 роки [14], спираючись на здобутки вищої школи МВС України, її науково-педагогічного потенціалу, покликані забезпечити якісно новий рівень підготовки фахівців відповідно до сучасних вимог, оптимізувати витрати на їх підготовку, сформувати особистість орієнтовану на захист основних прав і свобод громадян незалежної демократичної держави у галузі правоохоронної діяльності.

Відомча система освіти, виконуючи завдання по підготовці фахівців, спрямована, перш за все, на якісне кадрове забезпечення конкретних галузей діяльності. Що стосується навчальних закладів системи МВС України, то їх головним призначенням є підготовка висококваліфікованих фахівців, професійно зорієнтованих на діяльність в органах внутрішніх справ [9]. В той же час, інтегруючись у національну систему освіти, відомчі навчальні заклади несуть певні зобов'язання щодо виконання загальнонавчальних національних освітніх вимог та стандартів, підпорядковують їм свою діяльність.

Разом з тим, незважаючи на певні успіхи, відомча система навчання, переживає сьогодні скрутний період. З одного боку, лімітоване фінансування вимагає обмеження витрат на систему підготовки кадрів в МВС. З іншого – постійно відчувається потреба у кваліфікованих кадрах. МВС України підтримується політика збереження відомчих закладів освіти. Разом з тим, визначаються резерви скорочення витрат, здешевлення підготовки кадрів, залишається на розгляді питання про доцільність подальшої підготовки спеціалістів за рахунок відомства поза системою МВС. Воно не є однозначним. Хоча у різних країнах світу існує практика підготовки поліцейських на базі цивільних навчальних закладів (перш

за все університетів). Але це відбувається за умов, коли майже відсутня відомча система навчальних закладів вищого рівня.

Належне кадрове забезпечення правоохоронних органів залежить в першу чергу від якості підготовки кадрів. Підготовка кадрів для органів внутрішніх справ здійснюється у вищих навчальних закладах та науково-дослідних установах. Кожен з цих суб'єктів має певні завдання та реалізує функції, визначені для них Президентом України, Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України та міністерствами чи відомствами, до структури яких вони належать. З метою забезпечення підготовки висококваліфікованих кадрів, усі завдання мають бути чітко визначені та закріплені у відповідному нормативно-правовому акті. На сьогодні у законодавстві України визначені загальні завдання та функції суб'єктів підготовки кадрів для органів внутрішніх справ. Тобто суб'єкти підготовки кадрів для органів внутрішніх справ діють з метою створення належних умов для здобуття відповідного освітнього рівня та підготовки висококваліфікованих фахівців.

Специфіка завдань суб'єктів підготовки кадрів для органів внутрішніх справ полягає тому, що вони підпорядковуються не лише Міністерству освіти і науки України, а й Міністерству внутрішніх справ України. Особи, які в них навчаються, опановують крім загальноприйнятих для даної спеціальності дисциплін ще й спеціальні, які визначають специфіку роботи в тому чи іншому підрозділі ОВС. Крім того, навчальний процес у досліджуваних вищих навчальних закладах поєднується з проходженням служби у відповідному підрозділі ОВС, що також впливає із завдань, що ставляться перед навчальним закладом МВС України.

У зв'язку з цим, завдання суб'єктів підготовки кадрів визначаються ще й відомчими нормативно-правовими актами. Так, наприклад, згідно Наказу МВС України від 14 лютого 2008 року № 62 «Про затвердження Положення про вищі навчальні заклади МВС» [9] головними завданнями вищого навчального закладу системи МВС України є: освітня діяльність з підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації та спеціалізації фахівців відповідних освітньо-кваліфікаційних рівнів згідно зі стандартами вищої освіти; виконання державного замовлення та угод на підготовку фахівців з вищою освітою; наукова, науково-педагогічна, науково-практична, науково-технічна і культурно-виховна діяльність; підготовка наукових та науково-педагогічних кадрів для МВС; спеціальна курсова підготовка; довузівська профорієнтаційна підготовка учнів шкіл, ліцеїв, гімназій та інших загальноосвітніх навчальних закладів, а також інших осіб, які мають право вступу до ВНЗ [1, с. 148]. Проаналізувавши вказані завдання та порівнявши їх із тими, що визначені в Законі України «Про вищу освіту» [8], можна побачити, що вищі навчальні заклади Міністерства внутрішніх справ України виконують деякі специфічні завдання, а саме: спеціальну курсову підготовку та довузівську профорієнтаційну роботу.

Поряд із системою вищої освіти важливого значення з точки зору забезпечення органів внутрішніх справ кваліфікованими кадрами має післядипломна освіта, кінцевим результатом якої є одержання нової кваліфікації, нової спеціальності та професії на основі раніше здобутої у закладі освіти і досвіду практичної роботи, поглиблення професійних знань, умінь за спеціальністю, професією. В органах внутрішніх справ головним інструментом досягнення цього результату виступає система перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників.

Підвищення кваліфікації, початкова підготовка, перепідготовка, стажування, навчання в ад'юнктурі та докторантурі – це все складові загальної системи професійної підготовки рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ. Наприклад, за допомогою центрів початкової підготовки та перепідготовки ВНЗ МВС України разом із представниками Департаменту юстиції США (ICITAP) сьогодні навчають кандидатів «нової поліції» – працівників патрульної служби.

Необхідно зазначити, що участь України у міжнародних операціях із підтримання миру є вкрай актуальною для зміцнення авторитету держави у світі [3, с. 156]. Так, на виконання доручення Кабінету Міністрів України формується поліцейський підрозділ для виконання миротворчої місії в Ліберії, а також планується створити на базі Національної

академії внутрішніх справ спеціалізовані навчальні курси з підготовки міжнародних поліцейських сил ООН.

Крім того, доцільним є розв'язання проблеми співвідношення посад та звань міліції (поліції) із відповідними категоріями та рангами державних службовців. Це вирішило б ряд проблем, пов'язаних із призначенням на відповідні посади у підрозділах органів внутрішніх справ цивільних осіб, створило можливість атестування керівників, які до служби в органах внутрішніх справ, займали відповідну посаду державного службовця, вирішило б питання можливості ротації кадрів в різних відомствах, департаментах МВС України тощо. Таке нормативно-правове регулювання забезпечило б право працівників органів внутрішніх справ обіймати посади в різних органах державної служби, на відповідних посадах, за категоріями та рангами, після закінчення служби.

Узагальнюючи наведені завдання суб'єктів підготовки кадрів для органів внутрішніх справ, їх можна поділити на дві групи: основні (загальні) та спеціальні. Основними завданнями суб'єктів є: освітня діяльність з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців відповідної спеціалізації та освітньо-кваліфікаційного рівня; виконання державного замовлення та угод на підготовку фахівців; реалізація наукових досліджень.

До спеціальних завдань суб'єктів підготовки кадрів для органів внутрішніх справ можна віднести: підготовку науково-педагогічних кадрів за профілем вищого навчального закладу; спеціальну підготовку (опанування навичок проходження служби у відповідних підрозділах ОВС); профорієнтаційну роботу, спрямовану на визначення готовності до вступу у вищі навчальні заклади МВС України.

Крім поділу на основні та спеціальні, усі завдання суб'єктів підготовки кадрів для органів внутрішніх справ України можна поділити на три групи: 1) виробничі, які конкретизують мету їх діяльності (підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації кадрів для ОВС); 2) соціальні, що спрямовані на створення належних умов навчання, соціального, речового та грошового забезпечення; 3) економічні, що встановлюють обов'язок вищих навчальних закладів раціонально використовувати державні кошти, що виділяються на підготовку кадрів.

Функції суб'єктів підготовки кадрів для органів внутрішніх справ є напрямками практичної їх діяльності з реалізації поставлених перед ними завдань, а саме: підготовка кадрів на базі повної загальної середньої освіти за відповідними сферами діяльності органів внутрішніх справ; перепідготовка кадрів, які мають вищу освіту не за профілем роботи підрозділу органу внутрішніх справ, де вони бажають працювати; підвищення кваліфікації працівників органів внутрішніх справ; проведення наукових досліджень з актуальних питань правоохоронної діяльності; підготовка науково-педагогічних кадрів за відповідними спеціальностями; навчання особливостям проходження служби в окремих підрозділах органів внутрішніх справ; профорієнтаційні заходи з учнями шкіл, ліцеїв, гімназій та інших загальноосвітніх навчальних закладів, а також іншими особами, які мають право вступу до вищих навчальних закладів правоохоронного спрямування.

Даний перелік не є вичерпний та включає в себе ще ряд функцій як щодо підготовки кадрів, так і щодо організаційного забезпечення навчального процесу.

Висновки. Отже, кадрове забезпечення органів внутрішніх справ як суб'єктів міжнародної безпеки має здійснюватися в двох взаємозалежних напрямках: 1) розробка моделі фахівця відповідної міліцейської служби як еталону набору професійних стратифікаційних цінностей у системі «знати–уміти–передбачати»; 2) розробка комплексу заходів, що забезпечують наближення до цього еталону в процесі комплектування, проходження служби чи навчання. Пріоритетними напрямками кадрового забезпечення органів внутрішніх справ як суб'єктів міжнародної безпеки є: створення системи прямих зв'язків центральних та місцевих органів виконавчої влади з відповідними органами, установами та навчальними закладами за кордоном; запровадження контрактної системи обміну педагогічними та науковими працівниками МВС; створення спільних із іноземними державами центрів навчання співробітників ОВС, зокрема, та підвищення їх кваліфікації; запровадження у сфері кадрового забезпечення ОВС системи обміну необхідними виданнями, створення

відповідного банку даних та інформаційної мережі з іноземними державами; активізація вивчення міжнародного досвіду навчання співробітників ОВС шляхом ретельного відбору, перекладу та видання відповідної літератури; участь українських фахівців у міжнародних семінарах, конференціях, нарадах з питань кадрового забезпечення в ОВС; використання, відповідно до законодавства, різноманітних форм міжнародної допомоги; розширення співробітництва з відповідними міжнародними організаціями; запровадження спеціалізованого обміну з метою підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації співробітників ОВС за кордоном, передусім за рахунок міжнародної технічної допомоги та благодійних фондів, а також запрошення іноземних радників для роботи в ОВС України.

Список літератури

1. Бандурка О. М. Управління в органах внутрішніх справ України : Підручник / О. М. Бандурка. – Х. : Ун-т внутр. справ, 1998. – 480 с.
2. Битяк Ю. П. Державна служба в Україні: проблеми становлення, розвитку та функціонування: Автореф. дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.07. – Х.: Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2006. – 36 с.
3. Зозуля С.В. Міжнародне співробітництво органів внутрішніх справ України: історико-правове дослідження: монографія / С.В. Зозуля. – Харків: НікаНова, 2014. – 782 с.
4. Кагановська Т.Є. Кадрове забезпечення державного управління в Україні: Монографія. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. – 330 с.
5. Концептуальні підходи до реформування органів внутрішніх справ як складової правоохоронної системи та сектору безпеки і оборони України: Інформаційно-аналітичні матеріали до Круглого столу «Концептуальні підходи до реформування МВС у контексті загальнонаціонального плану реформ» 16 квітня 2015 р.: Центр Разумкова// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uceps.org/upload/przh_Melnyk_militsiya_2015_8_5.pdf
6. Про Національну гвардію України: Закон України від 13.03.2014 р. № 876-VII // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/876-18>
7. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.golos.com.ua/article/257729>
8. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
9. Про затвердження Положення про вищі навчальні заклади МВС: Наказ МВС України від 14.02.2008 р. № 62 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0193-08>.
10. Про затвердження Положення про порядок формування кадрового резерву на керівні посади в Міністерстві внутрішніх справ України, його територіальних органах та підрозділах: Наказ МВС України від 17.09.2012 р. № 808 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1700-12>
11. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України: Постанова Кабінету Міністрів України від 13.08.2014 р. № 401// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/401-2014-%D0%BF#n8>
12. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 26 травня 2015 року № 287/2015// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rnbo.gov.ua/documents/396.html>
13. Про Стратегію державної кадрової політики на 2012-2020 роки: Указ Президента України від 01.02.2012 р. № 45/2012// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/45/2012>
14. Рішення колегії МВС України від 05.07.2012 р. № 18 км/3 щодо схвалення «Програми зміцнення кадрового потенціалу МВС на 2012-2016 роки».

Стаття надійшла 15.09.2015 р.

Е. Н. Рудой, канд. юрид. наук, доцент, професор
Одесский государственный университет внутренних дел
Кафедра административного права и административного процесса
Успенская, 1, Одесса, 65014, Украина

КАДРОВОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ОРГАНОВ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ УКРАИНЫ КАК СУБЪЕКТОВ МЕЖДУНАРОДНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

Резюме

В статье рассматриваются особенности кадрового обеспечения органов внутренних дел как субъектов международной безопасности. Анализируется действующее законодательство по вопросам подготовки кадров в системе МВД Украины и классифицируются

задачи и функции субъектов подготовки кадров для органов внутренних дел. Системный анализ нормативно-правовой базы и практики деятельности правоохранительных органов, прежде всего милиции, позволяет сделать вывод, что несмотря на важность данной правоохранительной деятельности ОВД правовой, организационный и процедурный аспекты обеспечения международной безопасности прямо зависят от кадрового обеспечения органов внутренних дел. Определены приоритетные направления кадрового обеспечения органов внутренних дел как субъектов международной безопасности.

Ключевые слова: органы внутренних дел, кадровая политика, законодательство, кадры, высшие учебные заведения Украины, субъекты подготовки кадров.

K. M. Rudoy, Candidate of Juridical Sciences, Associate Professor, Professor
Odesa State University of Internal Affairs
the Department of Administrative Law and Administrative Process
Uspenska street, 1, Odessa, 65014, Ukraine

PEOPLEWARE FOR INTERNAL AFFAIRS AUTHORITIES OF UKRAINE AS SUBJECT OF INTERNATIONAL SAFETY

Summary

The article discusses the features of peopleware of the internal Affairs organs as subjects of international security. Analyzed current legislation on training in the Ministry of Internal Affairs of Ukraine and classified the tasks and functions of the subjects of the training for the internal Affairs. A systematic analysis of the regulatory framework and practices of law enforcement agencies, especially the police, leads to the conclusion that despite the importance of specified law enforcement the police Department the legal, institutional and procedural aspects of international security depend directly on peopleware of the internal Affairs bodies. Identified priority areas staffing of the internal Affairs organs as subjects of international security.

Key words: organs of internal Affairs, peopleware, legislation, human resources, higher educational institutions of Ukraine, the subjects of training.